

worden gebracht met den „Grundstock von konstant wirkenden Apperzeptionsmassen“, dat wij als persoonlijkheid beschouwen, en die in het eene geval meer in het andere minder invloed op de daad heeft dan de „äuszere Reize“, zonder welke geene daad in het leven treedt <sup>173</sup>).

Het is in hoofdzaak weder de ook bij anderen gevondene voorstelling. Maar het aantoonen van de zedelijke verantwoordelijkheid voor dien „Grundstock“ blijft achterwege; waarom er schuld is, als die „Grundstock“ den geringsten, of ook zelfs den voornaamsten, invloed heeft, blijkt niet.

Inderdaad verdedigt LIEPMANN alleen het niet gebonden zijn aan eene van buiten inwerkende macht. Maar als de persoonlijkheid toch slechts de resultante is van oorzaken langs de wet der causaliteit, dan heeft men ook hier — ik stem het Mr. SIMONS toe — „een schijn van vrijheid, welke in waarheid met volkomen gebondenheid gelijk staat.“ <sup>174</sup>)

Zeër gemakkelijk maakt het zich MITTELSTÄDT, wiens determinisme intusschen, gelijk ik hierboven reeds opmerkte, weinig zuiver is. Wat het schuldbegrip aangaat, huldigt hij eenvoudig het meest absolute positivisme. Waarom pijnigt men zich toch met het schuldbegrip? De wet zegt immers, dat er schuld is. Het schuldbegrip wortelt alleen in het positieve recht <sup>175</sup>).

De onhoudbaarheid van dit positivisme stelde VON BURI in helder licht. De strafwet vindt begrippen, waaraan het niet in staat is iets te veranderen; kan niet zeggen, dat een causaal verband bestaat, hetwelk niet bestaat. Zoo ware ook de slechte wet de hoogste wetenschap <sup>176</sup>).

Inderdaad, de pogingen, aangewend om trots het determinisme de fundamenteele begrippen van schuld of vergelding te handhaven, hebben veeleer juist de onmogelijkheid daarvan in het licht gesteld.

Men wil van *schuld* niet weten.

Ook langs anderen weg wordt getracht het schuldbegrip uit het strafrecht weg te dringen, en wel door voor te stellen, alsof zij, die dit willen behouden, bedoelen in de straf zuiver en alleen de subjectieve schuld uit te drukken. Dit aldus zuiver afwegen nu van de schuld, zoo wordt dan opgemerkt, is niet mogelijk.

1/ apperzeptionsmassen  
2/ wilkes  
3/ determinen

4) straf =  
subj. schuld  
hoe kan  
dat wech